

Bratislava, 23. 5. 2023

Novela k 3. hodiny TV je príkladom, ako sa kvalitné zmeny v školstve nerobia

Predstavitelia siedmich najväčších profesijných organizácií regionálneho školstva **nesúhlasia** s novelou Školského zákona, ktorej cieľom je zavedenie povinnej 3. hodiny telesnej a športovej výchovy. Podľa nich je nesystémovým krokom, ktorý nerešpektuje štandardné procesy v školstve, ignoruje odborné postupy zavádzania systémových zmien a bezprecedentne zasahuje do štátneho a školského vzdelávacieho programu. **Dlhodobo upozorňujú, že zavedenie 3. hodiny TV tak, ako to robí novela zákona, je nesystémový krok a neprimeraný zásah** do výkonu exekutívnych funkcií inštitúcií zodpovedných za implementáciu dlhodobo udržateľných systémových zmien v školskej praxi. **Upozornili na to nielen ministra školstva, gestorský výbor NR SR a autorov novely na 2 stretnutiach, ale aj jednotlivo mailom všetkých poslancov NR SR ešte pred jej schválením.** Zdôrazňujú, že ani autori zákona a ani ministerstvo tento zámer s manažmentmi škôl počas celých troch rokov nekomunikovali, a teda neobstojí ani argument o tom, že školy na 3. hodinu telesnej výchovy mali možnosť pripraviť sa v dostatočnom predstihu.

Predstavitelia 7 profesijných organizácií sa zhodujú v tom, že v aktuálnej situácii pri príprave nového školského roka môžu riaditelia škôl považovať uvedenú novelu za nevykonateľnú v prípade, že pre jej zavedenie nemajú dostatočný prístup k telocvični alebo nedostatočné prevádzkové možnosti či rovnako personálne kapacity (vyplýva to z prechodného ustanovenia schválenej novely). Citlivo však vnímajú úlohu športu vo vzdelávaní a rešpektujú snahu poslancov Národnej rady SR konečne po 15 rokoch naplniť záväzky Uznesenia Európskeho parlamentu z roku 2007. Upozorňujú však, že ideovo správny charakter novely chcú realizovať ako systémovo nekoncepčný a nepremyslený krok vytrhnutý z kontextu, pretože aj v európskom uznesení je zavedenie 3 hodiny TV len jedným zo 62 bodov uznesenia. Na základe doterajších skúseností so zavádzaním nesystémových zmien v školstve sú presvedčení, že za daných okolností bude výsledok dokonca kontraproduktívny a prinesie opačný efekt. Zdôrazňujú, že novela povinnou úpravou počtu hodín telesnej výchovy významne zasiahne **do rozhodovacích a autonómnych kompetencií manažmentu v takmer 2000 školách** (vedenie školy, pedagogická rada, rada školy), čo bol jeden z dôvodov odmietnutia novely aj inými odborníkmi (MŠVVaŠ SR, Štátna školská inšpekcia, Výbor NR SR pre vzdelávanie, vedu, mládež a šport, profesijné organizácie). Zároveň poukazujú aj na to, že obsah novely je tiež v **príkrom rozpore s prebiehajúcou kurikulárnou reformou, ktorá je súčasťou strategickej koncepcie** nevyhnutnej ku komplexnej transformácii vzdelávacieho systému na Slovensku, pričom školstvo naliehavo potrebuje časovo predvídateľnú vzájomnú synchronizáciu čiastkových zmien, inak opätovne hrozí premrhaná príležitosť uvedomelej rekonštrukcie vzdelávacieho systému.

Svoje výhrady zhrnuli do 7 základných bodov. Podľa nich **novela nezohľadňuje komplexnosť dopadov v školskom prostredí** (tvorbu výchovno-vzdelávacích programov škôl a učebných plánov v kontexte zmien kurikulárnej reformy, časovo-procesné postupy pri príprave nového školského roka, personálnu a materiálno-technickú pripravenosť škôl) **a zároveň porušuje existujúce hlavné princípy školského zákona a jeho filozofiu** individualizácie zamerania jednotlivých škôl pri tvorbe školských vzdelávacích programov (výrazne obmedzuje školy v rozhodovaní o svojom jedinečnom profilačnom zameraní, znižuje kvalitu výchovy a vzdelávania na niektorých školách, vytvára nerovnosť medzi žiakmi v jednotlivých ročníkoch a medzi školami a v 4. ročníku dostáva školy dokonca do úplnej uniformity a narúša rovnoprávnosť postavenia škôl jednotlivých zriaďovateľov).

Predstavitelia profesijných organizácií svoje výhrady a odborné stanovisko predložili ministrovi školstva, následne autorom zákona na úrovni Výboru NR SR pre vzdelávanie, vedu, mládež a šport), i písomne všetkým poslancom NR SR, ktorí ho nerešpektovali. Zdôrazňujú, že s manažmentmi škôl počas celých troch rokov ani autori zákona a ani ministerstvo tento zámer nekomunikovalo, a teda neobstojí ani argument o tom, že školy na 3. hodinu telesnej výchovy mali možnosť pripraviť sa v dostatočnom predstihu.

Školstvo a vzdelávanie stálo dlhodobo na okraji záujmu všetkých politikov, o čom svedčia aj časté výmeny na postoch ministra, neodborné fungovanie ministerstva (napr. reformy, ktoré sa nikdy neukončili), politickými zásahmi bez zohľadnenia odborných stanovísk (napr. navýšenie 3. vyučovacej hodiny dejepisu). Spoločne sme sa zhodli, že táto novela, ktorá nemá dostatočne pripravené prostredie na jej realizáciu, nebude zárukou zvýšenia kvality školského prostredia a vzhľadom na úskalia, ktoré budú sprevádzať jej zavedenie do praxe, nedosiahne požadovaný cieľ.

S pozdravom

- **PhDr. Marián Damankoš, PhD.**, prezident Asociácie evanjelických škôl Slovenska, riaditel@esspo.sk
- **RNDr. Jozef Škorupa**, prezident Asociácie riaditeľov štátnych gymnázií, argsgr@gmail.com
- **Mgr. art. Eva Ohrádanová, ArtD.**, prezidentka Asociácie súkromných škôl a školských zariadení, statutar@sukromneskoly.sk
- **Ing. Felix Dömény**, prezident Asociácie stredných odborných škôl Slovenska, felix.domeny@fajnorka.sk
- **RNDr. Pavel Sadloň**, prezident Zväzu školských asociácií a združení SR, pavel.sadlon@gymis.sk
- **Mgr. Daniel Masarovič**, prezident Združenia katolíckych škôl Slovenska, prezident@zkss.sk
- **Mgr. Eva Horníková**, prezidentka Združenia základných škôl Slovenska, eva.hornikova@zskarlova61.sk

Niekoľko príkladov dopadu novely v praxi:

- *Neúnosný zásah do profilácie školy (ktorá je veľakrát kľúčovým predmetom pre výber školy) bude znamenať krok naspäť: prijatím novely, ktorá nezohľadňuje stratégiu zmien pripravovanej kurikulárnej reformy, sa bude musieť prerokovať a odsúhlasiť nový školský vzdelávací program, následne vypracovať nové učebné plány a učebné osnovy (pôjde o dočasnú zmenu školského vzdelávacieho programu, pretože následná zmena bude vychádzať z kurikulárnej reformy).*
- *Mnohé školy už so zamestnancami prerokovali výšky úväzkov na ďalší školský rok, teraz proces musia zopakovať a zmeniť úväzky na úrovni 1 vyučovacej hodiny v každej triede, čo sa v prípade procesu "hľadania" telocvikárov nemusí podariť uzavrieť ani počas prázdnin.*
- *Viacerým súčasným učiteľom tej-ktorej školy bude problém už dohodnutý pracovný úväzok upraviť k obojstrannej spokojnosti, pretože novelou prídu o svoj aprobačný predmet - na ktorý majú kvalifikáciu a dostanú ponuku vyučovať TV ako pedagógovia bez kvalifikácie na daný predmet.*
- *Takmer 25 000 tried ZŠ bude naraz od 1. septembra 2023 potrebovať kvalifikovanú posilu, čo zároveň spôsobí nevyužitie doteraz kvalifikovanej sily z "vypadnutých" predmetov. V globále v systéme pribudne takmer 1000 prepočítaných úväzkov pre učiteľov telesnej výchovy, súčasne však iných 1000 prepočítaných úväzkov vypadne, dôjde k zníženiu úväzkov alebo aj prepúšťaniu iných učiteľov.*
- *Cca 12 % škôl nad 150 žiakov, ktoré v súčasnosti nemajú telocvičňu, sa dostane **do neriešiteľnej situácie - ako pripraviť, zmanažovať a postaviť telocvičňu do dvoch rokov.***

- *Hľadanie nových priestorov sa bude dotýkať aj ďalšieho objemu škôl (percentuálny údaj predkladatelia neuvádzajú), ktoré už teraz majú telocvične - ale s nedostačujúcou kapacitou/nevyhovujúcim stavom telocvične (hlavne väčšie školy s jednou telocvičňou, ktoré odklad nedostali).*
- *Podľa platnej vyhlášky telesná a športová výchova prebiehala v exteriéri len vtedy, ak teplota ovzdušia presiahne 15 °C a nepresiahne 30 °C, čo vylučuje TV vonku v jesenných a zimných mesiacoch na väčšom území Slovenska, riešením sú chodby škôl, čo znižuje kvalitu i TV i vyučovania vo susediacich triedach.*
- *Viacere školy a ich pedagógovia sú už zainteresovaní v regionálnych centrách na podporu učiteľov (RCPU) z POO a ich úväzky a rozsah vyučovania a práce v RCPU sú pripravené od 1. 9. 2023, no zavedenie 3 hodiny TSV toto všetko naruší.*
- *Základné školy, ktoré vyučujú metódou CLIL (Content and Language Integrated Learning) a majú zameranie na vyučovanie cudzích jazykov, touto novelou strácajú možnosť využiť disponibilné hodiny na zvýšenie hodinovej dotácie na vyučovanie cudzieho jazyka. Ak sa škola v jednom ročníku vyučovala 2 hodiny cudzieho jazyka týždenne a 1 vyučovaciu hodinu uberie, zníži kvalita výučby cudzieho jazyka **objemovo o polovicu celoročného učiva.***
- *Ak škola kvalifikovaným odborným zamestnancom (po vzájomnej dohode) uberie 1 vyučovaciu hodinu týždenne z predmetu, na ktorý majú kvalifikáciu a nahradí ich nekvalifikovanou výučbou telesnej výchovy, v priemere sa **znižuje celková kvalifikovanosť výučby na danej škole.***
- ***Akákoľvek základná škola v zmysle rámcového učebného plánu pre ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským stratí v 4. ročníku možnosť použiť voliteľné (disponibilné) hodiny na účel, na ktorý boli tieto hodiny principiálne určené.** Ak napr. škola v 4. ročníku využila túto hodinu pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorí nemôžu napredovať v rámci bežných vyučovacích hodín a ktorí postupujú podľa individuálnych vzdelávacích programov, tak po schválení novely im to nebude umožnené. Tým sa osobitne ochromí aj schopnosť školy reagovať na potreby najohrozenejšej skupiny detí na školách, ktorých vzdelávanie je aj v kontexte inkluzívneho prístupu vo vzdelávaní jednou z prioritných osí rozvoja moderného školstva.*
- *Doposiaľ disponibilná len jedna hodina v 4. ročníku ZŠ neumožňuje verejným a súkromným školám v prípade tretej hodiny TSV rozšíriť vyučovanie predmetov, ktoré doposiaľ slúžili napr. na dôslednejšiu prípravu Čítania s porozumením v rámci SJL. Cirkevným školám sa dáva prechodné obdobie vzhľadom na výchovné zameranie škôl a dvojhodinovú dotáciu náboženstva (podľa konfesie). To je však len do 1. 9. 2025, po tomto termíne navrhovateľ novely zákona nepredpokladá, že cirkevné školy budú mať aj naďalej dvojhodinovú dotáciu náboženstva? Aj v tomto prípade dochádza k rozdielnemu zaobchádzaniu so školami, vzhľadom na nekonceptný návrh novely, čo vyvolalo prechodné ustanovenia, po uplynutí ktorých je stav nejasný aj pre školy, aj pre zákonných zástupcov ktorí si vyberajú školy aj podľa výchovného zamerania ich ŠKVP.*